

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
“КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ імені
ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО”
КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни

“ПРАКТИЧНИЙ КУРС ПЕРЕКЛАДУ”

на тему: **ПЕРЕДАЧА АЛЮЗІЙ ТА КУЛЬТУРНИХ ПОСИЛАНЬ У
ПЕРЕКЛАДІ СТАТЕЙ ЖУРНАЛУ THE ECONOMIST**

Студентки 4 курсу

групи ЛА-з21

спеціальності 035 “Філологія”

Лейченко Єлизавети Дмитрівни

Науковий керівник –

канд. філол. наук, доц. Крикніцька І.О.

Кількість балів: _____ Оцінка _____

Члени комісії

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АЛЮЗІЙ І КУЛЬТУРНИХ ПОСИЛАНЬ.....	6
1.1. Поняття алюзії та культурного посилення в лінгвістиці та перекладознавстві.....	6
1.2. Класифікація алюзій: біблійні, історичні, літературні, політичні, міжтекстові.....	7
1.3. Функції алюзій у публіцистичному дискурсі (на прикладі англомовних ЗМІ).....	10
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	14
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНІ ТА ПАРАЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АЛЮЗІЙ І КУЛЬТУРНИХ ПОСИЛАНЬ У ЖУРНАЛІ THE ECONOMIST.....	15
2.1. Тематичні та жанрові особливості матеріалів The Economist як перекладацького об'єкта.....	15
2.2. Мовні та стилістичні засоби створення алюзій (лексичні, фразеологічні, синтаксичні).....	18
2.3. Культурно-специфічні реалії, метафори та іронія у заголовках і текстах.....	22
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	25
РОЗДІЛ 3. ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ АЛЮЗІЙ І КУЛЬТУРНИХ ПОСИЛАНЬ У СТАТТЯХ THE ECONOMIST.....	26
3.1. Стратегії та прийоми перекладу алюзій	26
3.2. Аналіз конкретних прикладів перекладу	29
3.3. Проблеми передачі алюзій та рекомендації щодо їх вирішення при перекладі матеріалів журналу The Economist	32
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	36
ВИСНОВКИ.....	38
РЕЗЮМЕ (українською).....	40
ABSTRACT (англійською).....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42
ДОДАТКИ.....	47

ВСТУП

Зростання ролі англomовних засобів масової інформації у формуванні глобального інформаційного простору та підвищений інтерес української аудиторії до аналітичних матеріалів провідних світових видань, зокрема журналу The Economist зумовлює **актуальність** проведення даного дослідження. Тексти видання The Economist вирізняються високим рівнем інтертекстуальності, насиченістю алюзій, культурних посилянь, історичних і політичних ремінісценцій, що створює значні труднощі для перекладача. У процесі перекладу таких матеріалів особливої ваги набуває проблема адекватного відтворення алюзій і культурно маркованих елементів, оскільки їх неправильне або неповне розуміння може призвести до втрати смислових, стилістичних і прагматичних компонентів оригінального тексту. Це впливає на сприйняття інформації реципієнтом перекладу та може спотворювати авторський задум. Крім того, в умовах активного розвитку міжкультурної комунікації та інтеграції України у світовий інформаційний простір зростає потреба у високоякісних перекладах публіцистичних текстів, які не лише передають фактичну інформацію, а й зберігають культурний та ідеологічний контекст оригіналу. Попри наявність наукових досліджень, присвячених проблемам перекладу алюзій, питання їх відтворення саме в аналітичному дискурсі журналу The Economist залишається недостатньо вивченим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Крапива Ю. В. проаналізувала алюзії в публіцистичному тексті (на матеріалі статей українського видання «Політика і культура») та виокремила низку функцій, які виконує зазначений художній прийом, а саме атрактивну, референтну, апелятивну, фатичну, емотивну й оцінну [7, с. 18]. Дроботенко В.Ю. здійснила аналіз фразеологічних одиниць української, англійської та іспанської мов, які віддзеркалюють одвічні сфери людського життя. Науковиця розкрила значення та структуру фразеологізмів, які відтворюють універсальні життєві цінності та досвід [5].

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей передачі алюзій та культурних посилань у перекладі статей журналу The Economist українською мовою, а також у визначенні найбільш ефективних перекладацьких стратегій і прийомів відтворення їхнього змісту, стилістичної та прагматичної функції.

Поставлена мета визначила ряд дослідницьких **завдань**:

- ✓ описати поняття алюзії та культурного посилання в лінгвістиці та перекладознавстві;
- ✓ розглянути класифікацію алюзій: біблійні, історичні, літературні, політичні, міжтекстові;
- ✓ проаналізувати функції алюзій у публіцистичному дискурсі (на прикладі англomовних ЗМІ);
- ✓ визначити тематичні та жанрові особливості матеріалів The Economist як перекладацького об'єкта;
- ✓ з'ясувати мовні та стилістичні засоби створення алюзій (лексичні, фразеологічні, синтаксичні);
- ✓ визначити культурно-специфічні реалії, метафори та іронію у заголовках і текстах;
- ✓ дослідити стратегії та прийоми перекладу алюзій;
- ✓ виконати аналіз конкретних прикладів перекладу (зіставлення оригіналу й перекладу, оцінка адекватності);
- ✓ розглянути проблеми передачі алюзій та надати рекомендації щодо їх вирішення при перекладі матеріалів журналу The Economist.

Об'єктом дослідження є матеріали англomовного журналу The Economist.

Предметом дослідження є алюзії та культурні посилання, а також способи й засоби їх відтворення в українському перекладі статей журналу The Economist.

Методи дослідження, які були використані при виконанні поставлених наукових завдань:

- ✓ метод теоретичного аналізу та узагальнення — для опрацювання наукових праць з лінгвістики й перекладознавства;
- ✓ описовий метод — для характеристики типів алюзій і культурних посилань;
- ✓ контекстуальний аналіз — для з'ясування функцій алюзій у публіцистичному дискурсі;
- ✓ зіставний (порівняльний) аналіз — для порівняння оригінальних англомовних текстів і їх українських перекладів;
- ✓ перекладознавчий аналіз — для оцінки ефективності застосованих перекладацьких стратегій і прийомів.

Теоретичне значення дослідження полягає в систематизації основних положень і термінів перекладознавства в сфері передачі алюзій та культурних посилань у перекладі статей журналу The Economist.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання отриманих дослідницьких результатів у подальших наукових роботах, присвячених проблемам міжкультурної комунікації та перекладу культурних реалій у медіадискурсі.

Основні положення курсової роботи опубліковані у збірнику матеріалів XVIII Міжнародної студентської науково-практичної конференції «Людина як суб'єкт міжкультурної комунікації: сучасні тенденції у філології, перекладі та навчанні іноземних мов» / “A Person as a Subject of Intercultural Communication: Current Tendencies in Philology, Translation and Foreign Language Teaching” (10.04.2026, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; тема тез - «Алюзії та культурні посилання в публіцистичному дискурсі (на матеріалі журналу The Economist)»).

Структура та обсяг роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, резюме, списків використаної літератури (42 найменування) та додатків. Загальний обсяг роботи 51 сторінка

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АЛЮЗІЙ І КУЛЬТУРНИХ ПОСИЛАНЬ

1.1. Поняття алюзії та культурного посилення в лінгвістиці та перекладознавстві

Кожне дослідження має ґрунтуватися на чіткому розумінні основних понять. У межах цієї роботи такими ключовими поняттями є алюзія та культурне посилення, які відіграють важливу роль у процесах інтерпретації та перекладу тексту. Спершу окреслимо визначення поняття «алюзія». У первісному значенні поняття «алюзія» (від латинського «alludere») можна тлумачити як грайливість, кепкування, глузування. Наразі ж поняття «алюзія» за усієї її вагомості у смисловому наповненні тексту не отримало одностайності щодо визначення [10, с.62]. Відтак, алюзія, – пише О. Селіванова, – це «вияв текстової категорії інтертекстуальності, прийом художньої виразності, що змістовно збагачує текстову інформацію, створюючи чисельні асоціації за рахунок явного натяку на події, факти, реальних осіб, інші тексти, їх персонажів». Також, влучним є таке формулювання визначення поняття «алюзія»: це натяк на загальновідомий історичний, літературний чи побутовий факт у розрахунку на обізнаність і кмітливість читача, який має витлумачити цей натяк [12].

«Алюзії займають провідне місце в передаванні інформації, яка з позиції культури є важливою. В останні роки алюзія все частіше почала ставати предметом досліджень, оскільки є одним з найбільш продуктивних засобів і з точки зору його вживання в тексті, і з позиції широкого спектру форм вираження в тексті. Окрім того, алюзія характеризується високим культурним потенціалом, тому можна стверджувати, що її функціонування реалізується як в мовному, так і в культурному контекстах» [41, с.159].

Поняття «культурне посилення» є важливим для аналізу текстів, що містять імпліцитну інформацію та прецедентні елементи культури. У сучасній лінгвістиці «культурне посилення» розуміють як вербальне або невербальне

відсилання до значущих елементів матеріальної чи духовної культури певної спільноти, зокрема історичних подій, міфологічних і релігійних сюжетів, літературних і мистецьких творів, соціальних практик або явищ масової культури.

На відміну від алюзії, яка здебільшого має імпліцитний характер, культурне посилення може бути як прямим, так і опосередкованим. Його основною функцією є актуалізація спільного культурного досвіду комунікантів, що сприяє глибшому розумінню змісту тексту та його прагматичної спрямованості.

З позицій когнітивної лінгвістики культурні посилення активізують культурні сценарії, закріплені в колективній свідомості мовної спільноти, дозволяючи стисло передавати складні сенси та викликати асоціативні зв'язки. Особливо активно вони використовуються в публіцистичному та медійному дискурсах, де слугують засобом формування оцінок і впливу на інтерпретацію подій.

У перекладознавстві культурні посилення становлять певну складність, оскільки часто не мають прямих відповідників у культурі мови перекладу. Тому перекладачеві необхідно поєднувати збереження культурної специфіки оригіналу із забезпеченням зрозумілості для цільової аудиторії.

Таким чином, культурне посилення є багатовимірним лінгвокультурним явищем, що поєднує мовний і культурний рівні тексту та тісно взаємодіє з алюзією як одним із основних засобів інтертекстуальності.

1.2. Класифікація алюзій: біблійні, історичні, літературні, політичні, міжтекстові

У сучасній лінгвістиці та перекладознавстві алюзія розглядається як стилістичний і міжтекстовий засіб, що забезпечує непряме, приховане або неявне посилення на відомі тексти, події, образи або культурні коди. З огляду на джерело алюзійного посилення, у наукових дослідженнях виділяють кілька основних типів алюзій (Табл.1.1).

Таблиця 1.1 - Типи та приклади алюзій

Типи алюзій	Опис	Приклади
Літературні алюзії	Літературні алюзії містять натяки на літературні твори, епізоди, сюжети, фрази, репліки, події чи персонажі цих творів.	«І всі ми трохи Дон Кіхоти...» — алюзія на героя-мрійника; «Час розплати — і не кажіть, що вас не попереджали» — алюзія на апокаліптичне.
Історичні алюзії	Це посилання на будь-які історичні факти, історичні постаті, включаючи посилання на висловлювання історичних осіб або твори, що описують історичні події.	«Це рішення може стати її Ватерлоо»; «Він - Ейнштейн нашої команди».
Біблійні алюзії	Під біблійною алюзією розуміємо посилання на Святе Писання або Біблію, її фрагменти, вислови, персонажів. Біблійні алюзії використовуються авторами з різною метою: для створення яскравих образів, надання влучних характеристик, здійснення впливу на адресата. Алюзії біблійного походження слугують також засобами експресивного забарвлення текстів.	«Добрий самарянин»; «Це місце схоже на Едемський сад».
Політичні алюзії	Політичні алюзії – це посилання на загальновідомі політичні факти або політичні постаті.	Заголовок статті Т. Engelhardt «America Isn't 'Back.' Here's

		Why», надрукованої у журналі «The Nation», July 28, 2021, у якому безпомилково вгадується натяк на передвиборчі тези президента.
Міжтекстові алюзії	Є одним з найпоширеніших видів створення інтертекстуальності, своєрідним асоціативним натяком-відсилкою до тексту-джерела чи історико-культурної події. Вона фрагментарно і неточно відтворює прецедентний текст, збагачуючи зміст та вимагаючи від читача ерудиції, щоб розпізнати ці «приховані» цитати, парафрази чи прямі згадки для глибшого розуміння.	«Енеїда» І.Котляревського — на «Енеїду» Вергілія.

Джерела: [1], [3, с.174], [17, с.112], [24], [2, с. 201]

Крім вище зазначеної класифікації, у англomовних словниках наводять такі види алюзії: алюзія як посилання на певні події (topical allusion); особистісна алюзія як посилання на факти біографії письменника (personal allusion); метафорична алюзія, метою якої є передача додаткової інформації (metaphorical allusion); імітативна алюзія, яка імітує стиль інших письменників (imitative allusion); структурна алюзія, яка відображає структуру іншого твору (structural allusion) [2, с.201].

Таким чином, алюзія постає як універсальний міжтекстовий механізм, що забезпечує взаємодію мовного вираження з культурною, історичною та ідеологічною пам'яттю суспільства. Різноманіття типів алюзій — біблійних,

історичних, літературних, політичних та міжтекстових — свідчить про багатовимірність цього явища та його здатність функціонувати в різних дискурсивних просторах.

1.3. Функції алюзій у публіцистичному дискурсі (на прикладі англомовних ЗМІ)

Варіативність функціональної спрямованості алюзії залежить від середовища тексту, у якому існує це мовне явище, тобто в літературі, публіцистичних текстах або рекламній площині функції можуть відрізнятися [17, с. 112].

У публіцистичному тексті алюзія є багатофункціональною, проте, на відміну від тексту художньої літератури, алюзія не лише виконує свою базову *естетичну функцію*, а спрямована й на досягнення певних результатів чи ефектів. Головною метою алюзії є мовна гра, яка спирається на спільні знання адресата та адресанта. Крапива Ю. В. відзначає, що зазначений художній прийом виконує низку функцій, а саме: атрактивну, референтну, апелятивну, фатичну, емотивну й оцінну [7, с. 18]. Розглянемо детальніше дані функції алюзії.

Атрактивна функція алюзії полягає у приверненні уваги адресата до тексту, застосування алюзій робить текст інтелектуально привабливішим і креативнішим. Завдяки прихованому натяку на відомі історичні події, літературні твори, міфи чи постаті читач залучається до «гри сенсів». Це стимулює цікавість і бажання глибше осмислити повідомлення. Наприклад, назва статті The Economist «Is Britain's net-zero push to blame for its high energy prices?» [32]. Формулювання питання побудоване за моделлю спрощеного політичного звинувачення, що активно використовується у масмедійному та популістському дискурсі. Воно відтворює знайому читачеві риторику, в якій складні соціально-економічні явища редукуються до одного нібито очевидного «винуватця» — у цьому випадку кліматичної політики net zero. Такий заголовок алюзивно відсилає до стилю табloidної журналістики та політичних дебатів, де

питання формулюються максимально прямолінійно та емоційно, апелюючи не до аналітичного мислення, а до інтуїтивної реакції аудиторії. Водночас у контексті *The Economist* ця риторична модель виконує іншу функцію: вона не підтверджує, а навпаки — проблематизує подібне спрощення. Читач очікує однозначної відповіді, проте подальший текст послідовно руйнує таку установку, демонструючи багатофакторність причин високих енергетичних цін. Таким чином, заголовок функціонує як своєрідна інтелектуальна «пастка»: він приваблює увагу за допомогою знайомої й провокативної форми, але водночас спонукає до глибшого осмислення проблеми.

Референтна функція полягає в тому, що алюзія вказує на певне явище, подію або факт опосередковано — через культурно відомий образ. Таким чином автор не просто називає реалію, а співвідносить її з ширшим культурним або історичним контекстом, розширюючи смислове поле тексту. Через алюзію на конкретну історичну подію передається контекст і масштаби проблеми. Наприклад, спеціальний репортаж *The Economist* «A delicate balance» [18]. У даному матеріалі референтна функція алюзії реалізується насамперед через сам заголовок і наскрізну образність тексту. Формула *a delicate balance* не є нейтральним описом, а виступає алюзійним маркером, що відсилає читача до усталеного історико-економічного уявлення про необхідність пошуку рівноваги між протилежними силами — державним втручанням і ринковою свободою, конкуренцією та концентрацією капіталу, стимулюванням інновацій і антимонопольним контролем. Автори алюзійно співвідносять сучасні економічні процеси з попередніми періодами структурних зламів у світовій економіці, зокрема з досвідом післявоєнного регулювання та реакціями на масштабні кризи XX століття. Завдяки цьому нинішня ситуація постає не як унікальна, а як черговий етап у тривалій історії пошуку оптимальної моделі співіснування ринку й держави. Референтна функція алюзії полягає в тому, що метафора «делікатного балансу» опосередковано вказує на ширший економічний і політичний контекст, відомий освіченому читачеві з історії економічної думки. Вона активізує фонові знання про циклічність криз, про

небезпеку як надмірного дерегулювання, так і надмірного контролю, не вимагаючи прямого історичного екскурсу. Таким чином алюзія стає інструментом референції: через узагальнений образ автори співвідносять поточні явища з уже наявними в колективній пам'яті моделями економічного розвитку.

Апелятивна функція алюзії полягає у впливі на адресата, спонуканні його до певних роздумів, оцінок або дій. Вона апелює до спільних знань і цінностей автора та читача, формуючи потрібну авторові позицію щодо описуваних подій. У публіцистиці це особливо важливо, адже текст часто має переконувальний характер. Наприклад, стаття The Economist «In Donald Trump's world, the strong take what they can» [28]. Заголовок виконує ключову апелятивну роль. Формула «the strong take what they can» є прозорою алюзією на відомий вислів, приписуваний Фукідіду («the strong do what they can and the weak suffer what they must»), який традиційно інтерпретується як символ цинічного реалізму та аморальності політики сили. Залучаючи цей історико-філософський код, автор апелює до культурної пам'яті освіченого читача й одразу задає негативну оцінну рамку: описуваний «світ Трампа» співвідноситься не з сучасними демократичними нормами, а з архаїчною логікою домінування сильного над слабким. Таким чином алюзія не лише пояснює, а й оцінює, скеровуючи читача до критичного сприйняття політичної позиції Трампа.

Фатична функція алюзії відповідає за встановлення та підтримку контакту із читачем. Якщо адресат розпізнає алюзію, між ним і автором виникає відчуття спільного культурного простору, «взаєморозуміння», що підсилює довіру до тексту й автора. Через алюзію автор виражає власну оцінку подій чи осіб — схвальну або критичну. Наприклад, стаття The Economist «How to solve southern Italy's unemployment problem» [27]. У статті використовується алюзія на міф Сцилли та Харибди — відсилання до грецького епосу Одиссея, де герой змушений пройти між двома смертельними небезпеками. The Economist порівнює політичний вибір італійського уряду між двома небезпечними крайнощами, де уникнути втрат практично неможливо: підтримка безробітних

або збереження голосів працевлаштованих. Звернення до цього класичного сюжету передбачає наявність у читача певного культурного фону і ґрунтується на припущенні спільної інтертекстуальної компетенції автора й адресата. Автор не розгортає міфологічний контекст і не пояснює значення образу, що є показником орієнтації на освічену аудиторію, здатну самостійно розпізнати алюзію. Сам факт такого мовного вибору сигналізує про прагнення встановити контакт на основі спільного культурного коду, що й становить ядро фатичної функції.

Дещо відмінною є класифікація функцій за А.А. Тютенком, котрий досліджував функціональні особливості алюзії у пресі німецькомовних країн. Оскільки основною метою публіцистики є надання інформації або її розважальний характер, то алюзія в межах цих параметрів може бути використана для реалізації іронії або в комплексі естетико-емоційних засобів. В окремих випадках Тютенко виокремлює експресивну функцію алюзії, що виходить на перший план і поєднується з іншими додатковими, серед яких емотивна, оцінювальна й естетична [11]. Наприклад, «як сучасний Атлант, він ніс на плечах тягар компанії». В даному випадку алюзія на міфологічного героя робить опис драматичним і інтелектуально привабливим.

Отже, алюзія в публіцистичному тексті є не лише стилістичним засобом, а й потужним інструментом комунікативного впливу. Вона одночасно інформує, оцінює, емоційно забарвлює текст і вибудовує діалог із читачем, що робить публіцистику більш глибокою та переконливою.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Алюзія та культурне посилення є ключовими лінгвістичними й лінгвокультурними явищами, що забезпечують смислову багатшаровість тексту та його взаємозв'язок із культурною, історичною й ідеологічною пам'яттю суспільства. Алюзія, як непрямий засіб інтертекстуальності, активізує фонові знання адресата, створює асоціативні зв'язки й збагачує інформаційне та емоційне наповнення тексту. Культурне посилення, у свою чергу, актуалізує спільний культурний досвід комунікантів і може реалізовуватися як у прямій, так і в опосередкованій формі, сприяючи точнішій інтерпретації повідомлення.

Типологічне різноманіття алюзій — біблійних, історичних, літературних, політичних, міжтекстових та інших — демонструє багатовимірність цього явища й його здатність функціонувати в різних дискурсивних просторах. У публіцистичному дискурсі алюзія виступає багатофункціональним інструментом, поєднуючи естетичну виразність із прагматичною спрямованістю: вона приваблює читача, передає культурні й історичні контексти, впливає на оцінки та емоції, формує діалог із адресатом і посилює переконливість тексту.

Крім того, використання алюзій і культурних посилення сприяє формуванню смислової цілісності тексту, підкреслює авторську позицію та створює додаткові рівні інтерпретації. Вони дозволяють стисло передавати складні культурні та історичні концепти, економлячи мовні ресурси і водночас збільшуючи глибину сприйняття. Усвідомлення специфіки та типології алюзій і культурних посилення є необхідним для адекватної інтерпретації тексту та вибору ефективних перекладацьких стратегій, що створює надійне теоретичне підґрунтя для подальшого дослідження їх функціонування в різних жанрах і дискурсах.

Таким чином, аналіз алюзій та культурних посилення дозволяє глибше зрозуміти особливості адаптації тексту при перекладі, що є ключовим для розвитку сучасного лінгвістичного та перекладознавчого дослідження.

2 ЛІНГВІСТИЧНІ ТА ПАРАЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АЛЮЗІЙ І КУЛЬТУРНИХ ПОСИЛАНЬ У ЖУРНАЛІ THE ECONOMIST

2.1. Тематичні та жанрові особливості матеріалів The Economist як перекладацького об'єкта

З моменту заснування у 1843 році шотландським промисловцем Джеймсом Вілсоном як газети, покликаної підтримувати ідеї вільної торгівлі, The Economist еволюціонував у незалежну глобальну медіа-та аналітичну корпорацію, орієнтовану на інтелектуальну міжнародну аудиторію. Упродовж понад півтора століття видання послідовно інтерпретує ключові суспільні трансформації, охоплюючи теми від геополітики й економіки до технологічного розвитку. Розширення тематичної та географічної присутності відбувалося поступово: у 1942 році з'явився спеціальний розділ, присвячений США, а у 2012 — аналітичний сегмент, орієнтований на Китай. Успішний вихід на північноамериканський ринок зробив цей регіон найбільшим за кількістю читачів. Паралельно сформувалася Economist Intelligence Unit (EIU), яка набула статусу одного з провідних центрів світової соціально-економічної аналітики та прогнозування. Важливим доповненням до діяльності групи стали міжнародні форуми, саміти та круглі столи. У XXI столітті ключовим чинником розвитку стала цифровізація. The Economist суттєво розширив присутність у цифровому середовищі, інтегрувавши контент у вебплатформи, мобільні застосунки, подкасти, відеоформати та інтерактивну інфографіку. Водночас EIU зосередився на бізнес-аналітиці та масивах даних, а Economist Education і Economist Impact сприяли розвитку освітніх і суспільно орієнтованих ініціатив. Попри ці трансформації, журнал залишається вірним засадничим принципам: редакційній незалежності, анонімності публікацій як основі «колективного голосу» видання та актуальності. Поєднання щотижневого друкованого формату з постійним цифровим оновленням забезпечує оперативну реакцію на глобальні події та глибокий аналітичний погляд на сучасні виклики [37].

Основними тематичними домінантами The Economist є міжнародна політика, світова економіка, фінанси, бізнес, соціальні процеси, наука і технології, екологія, культура та глобальні виклики сучасності. Важливою є екологічна тематика, представлена публікаціями про кліматичні зміни, енергетичний перехід та «зелену» економіку. Статті про net zero, вуглецеві ринки чи відновлювану енергетику поєднують наукову термінологію з політичним та економічним аналізом, створюючи багатосаровий дискурс. Наприклад, стаття The Economist «Is Britain's net-zero push to blame for its high energy prices?» розглядає, чому енергоресурси у Великій Британії залишаються одними з найдорожчих у Європі та чи справді кліматична політика досягнення нульових викидів є головною причиною цього [32]. Автор ставить під сумнів поширене у політичних дебатах твердження, що саме «зелений курс» безпосередньо призвів до зростання рахунків за електроенергію. У статті показано, що вирішальними чинниками високих цін є структурні особливості британського енергоринку: сильна залежність від природного газу, який формує оптову ціну електроенергії, обмежені інвестиції в нові базові потужності та наслідки попередніх рішень щодо швидкого виведення традиційних джерел енергії. Політика net-zero радше змінила напрям розвитку енергосистеми, ніж стала безпосереднім джерелом цінового тиску. Водночас високі тарифи створюють економічні й політичні ризики, оскільки можуть підірвати суспільну підтримку кліматичних цілей і ускладнити перехід до низьковуглецевої економіки. Загальний висновок статті полягає в тому, що проблема дороговартісної енергії у Британії має комплексний характер, а зведення її до політики net-zero спрощує реальні причини та відволікає від системних рішень.

Особливе місце у журналі посідають публікації, присвячені науці й технологіям, зокрема штучному інтелекту, біотехнологіям, цифровій безпеці та космічним дослідженням. Наприклад, стаття The Economist «China and America are racing to develop the best AI. But who is ahead in using it?» [21]. Стаття аналізує суперництво США та Китаю у сфері штучного інтелекту, зосереджуючись не лише на створенні передових моделей, а насамперед на їх

практичному застосуванні. Автор підкреслює, що технологічна перевага у розробці ШІ не є вирішальною без масового впровадження в економіку, бізнес і державне управління. США зберігають лідерство у фундаментальних дослідженнях та інноваційній екосистемі, тоді як Китай вирізняється швидким і масштабним використанням ШІ завдяки великому внутрішньому ринку, активній державній підтримці та тісній інтеграції цифрових рішень у промисловість і сервіси. Попри обмеження у доступі до передових чипів, Китай демонструє високу ефективність прикладного використання ШІ, тоді як у США масове впровадження може стримуватися регуляторними та інституційними чинниками. У підсумку стаття доходить висновку, що результат AI-перегонів визначатиметься здатністю країн ефективно використовувати технології, і в цьому вимірі перевага США вже не виглядає беззаперечною. Алюзійність простежується вже в самій назві даного матеріалу - «перегони» (racing) між Китаєм і США. Алюзія відсилає до добре відомих історичних моделей геополітичного суперництва, насамперед до холодної війни та «космічних перегонів» між США і СРСР. Така алюзія активізує в читача асоціації з боротьбою за глобальне лідерство, системним протистоянням двох моделей розвитку та довгостроковими стратегічними наслідками, не називаючи ці прецеденти прямо.

У межах економічної та фінансової тематики журнал висвітлює питання макроекономічної політики, інфляційних процесів, діяльності центральних банків, глобальних ринків капіталу.

Так як матеріали видання орієнтовані на аналіз подій у глобальному контексті, це зумовлює високу концентрацію термінологічної лексики, власних назв, реалій, а також численних культурних і політичних алюзій.

У жанровому плані матеріали The Economist представлені передусім аналітичними статтями, редакційними коментарями, оглядами, колонками, прогнозами та рецензіями. Ці тексти поєднують риси публіцистичного й науково-аналітичного дискурсу: логічність викладу, аргументованість, узагальненість поєднуються з оцінністю, іронією та авторською суб'єктивністю.

Часто використовується прихована оцінка, метафоричність, мовна гра, що ускладнює процес перекладу й вимагає від перекладача збереження не лише інформативної, а й стилістичної та прагматичної еквівалентності.

2.2. Мовні та стилістичні засоби створення алюзій (лексичні, фразеологічні, синтаксичні)

Стилістичних засобів налічують дуже багато і всі вони різноманітні. Як правило, автор вживає їх для наголошення чи виділення тексту, щоб зробити мову колоритнішою. Використання стилістичних засобів допомагає не перевантажувати мову, а робити її образно-зрозумілішою [31, с. 40]. Основна функція стилістичних засобів вираження й увиразнення алюзій полягає у встановленні паралелей між різними текстами, подіями чи культурними явищами, наголошення на подібності або контрасті.

Лексичні засоби – це слова та словосполучення, які використовуються в мовленні для передачі певних значень, емоційного забарвлення або образності. Основні лексичні засоби та їх характеристика відображено у Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Лексичні засоби вираження й увиразнення алюзій

Назва	Визначення	Приклад з матеріалів статей The Economist
Епітети	Це словосполучення чи слово, яке завдяки своїй особливій ролі в тексті, допомагає слову набути якісно нового значення або ж смислового відтінку, а також підкреслює характерні риси, визначальну якість якогось явища або предмету, збагачує мову новими емоційними забарвленнями, надає тексту певної мальовничості, насиченості.	«A <i>delicate</i> balance»

Метафори	Це мовне і мисленнєве явище, що полягає в перенесенні властивостей одного предмета (явища, дії) та його мовного знака на інший предмет (явище, дію) за принципом аналогії або контрасту.	«China and America are <i>racing</i> to develop the best AI...»
Гіпербола	Це художній засіб, що полягає в навмисному перебільшенні певної ознаки, явища, події з метою надати зображуваному більшій виразності, загостреності.	«Five financial <i>trends</i> that 2022 <i>killed</i> »
Метонімія	Слово, значення якого переноситься на найменування предмета, пов'язаного з властивим для даного слова предметом за своєю природою.	«China is using <i>America's</i> own <i>trade weapons</i> to beat it» ✓ America's ... <i>trade weapons</i> - мається на увазі американська торговельна політика та економічні інструменти.

Джерела: [31, с.39-40], [13], [21], [32], [15], [25], [22]

Синтаксичні засоби увиразнення алюзій складає група своєрідних форм синтаксичного впорядкування фрази, які відхиляються від звичайного синтаксичного типу й надають оригінальної форми образному вираженню думок і почуттів автора. Стилїстичні фігури є наслідком свідомого вибору автора з метою вплинути на чийсь думку. Крім того, вони можуть виконувати різноманітні функції, зокрема, виділення окремих слів та частин фрази, особливо важливих у смисловому плані, а також функцію емоційного

увиразнення. Синтаксичні стилістичні засоби поділяються на окремі групи з огляду на тип трансформації моделі речення: звуження моделі речення (еліпсис), розширення моделі речення (повтор, полісиндетон), зміна порядку слів (інверсія), транспозиція значення речення (риторичні запитання). Основні синтаксичні засоби та їх характеристика відображено у Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Синтаксичні засоби як допоміжні засоби увиразнення
алюзій

Назва	Визначення	Приклад з матеріалів статей The Economist
Еліпсис	Це стилістична фігура, побудована шляхом пропуску слова або кількох слів.	«The parable of the supermarket self-checkout» ✓ Заголовок даної статті не має дієслова чи завершеної граматичної структури. ✓ Слово parable у заголовку вже саме по собі є алюзією: це посилання на жанр притчі — короткого повчального оповідання, відомого з біблійних і класичних текстів.
Інверсія	Стилістична фігура поетичного мовлення, яка полягає в незвичному розташуванні слів у реченні з очевидним порушенням синтаксичної конструкції задля емоційно-сміслового увиразнення певного вислову.	«The parable of the supermarket self-checkout» ✓ Приклад легкої інверсії: головне слово parable винесене на початок, а уточнення (of the

	Звичне розташування слів у реченні : підмет передуює присудку, означення – означуваному слову.	supermarket self-checkout) йде після нього.
Риторичні питання	Це питання, на яке не потрібно відповідати вголос. Воно має особливу форму – виглядає як звичайне питання, але насправді працює як твердження або заклик. Функція цього поширеного стилістичного прийому – привернути увагу реципієнта і спровокувати його на роздуми.	«Inflation: to care or not to care?» ✓ Заголовок алюзійно відсилає до знаменитої фрази з «Гамлета» Вільяма Шекспіра: To be, or not to be... — фраза, що стала універсальним культурним символом вибору між двома шляхами.

Джерела: [6], [29], [38]

Як зазначає Дроботенко В. Ю., «фразеологія мови – це не просто набір стійких висловів, усталених словосполучень чи крилатих слів, а це скарбниця культурного досвіду та історичної пам'яті народу, яка заслуговує на ґрунтовний аналіз. Стійкі мовні конструкції, що використовуються в повсякденному спілкуванні, відбивають не лише лінгвістичні здобутки, а й культурні, соціальні, а інколи й політичні реалії суспільства, у якому вони виникли. Зокрема, фразеологізми виражають колективне несвідоме, утілюючи в собі глибинні уявлення про світ і людські цінності» [5, с.145]. Прикладом застосування фразеологічних засобів вираження алюзії є назва статті The Economist «Bite the bullet» [20]. To bite the bullet перекладається як «перетерпіти», «стиснути зуби», «витримати випробування», «зібратися з силами».

Отже, лексичні, фразеологічні та синтаксичні засоби працюють разом, створюючи алюзії, які збагачують текст, роблять його більш яскравим, багаторівневим і емоційно насиченим. Вони дозволяють автору передавати складні ідеї і почуття коротко, ефектно і водночас культурно значуще. Алюзії

стають важливим інструментом виразності мови, роблячи текст образним, колоритним і легким для сприйняття.

2.3. Культурно-специфічні реалії, метафори та іронія у заголовках і текстах

Культурно-специфічні реалії є невід'ємною складовою мовної системи кожного народу, оскільки саме вони відображають унікальний історичний, соціальний та культурний досвід мовної спільноти. Національно маркована лексика формує національно-мовну картину світу, репрезентуючи особливості економічного розвитку, географічного середовища, суспільного устрою, традицій, звичаїв, фольклору, літератури, мистецтва, науки та побуту носіїв певної мови. Такі лексичні одиниці часто не мають прямих відповідників в інших мовах, що створює значні труднощі у процесі перекладу.

Особливо яскраво культурно-специфічні елементи проявляються в публіцистичних текстах, зокрема в заголовках і статтях міжнародних видань, таких як *The Economist*. Наприклад, назва статті *The Economist* «Where else in the world celebrates *Thanksgiving*?» [42]. *Thanksgiving* - це національне свято США, що відзначається в четвертий четвер листопада і має глибоке історичне, соціальне та культурне значення. Воно пов'язане з ідеєю вдячності, спільноти та родинними зібраннями. Журналістські заголовки вирізняються високою концентрацією смислу, експресивністю та прагненням привернути увагу читача. Як вже було вище зазначено, вони часто містять алюзії, іронію, метафори, гру слів та приховані культурні посилання, які зрозумілі передусім носіям вихідної культури.

Іронія є одним із найпоширеніших стилістичних засобів у публіцистичному дискурсі. Це спосіб вираження думки, коли слово чи висловлювання в певному контексті набуває значення, протилежного буквальному. Іронічне висловлювання - це глузування, висловлене за допомогою інакомовлення, осуд і заперечення, яким надано вигляду схвалення й згоди: об'єктові навмисно приписують ті властивості, яких він позбавлений, але які йому належало б мати [9]. Прикладом іронічного висловлювання є назва

статті The Economist «Mission accomplished for Netanyahu?» [34]. Іронічний заголовок “Mission accomplished for Netanyahu?” формує очікування, що подальший текст буде не просто хронікою, а оціночним аналізом дій, та підкреслює сумнів у тріумфальності заявленого успіху.

Метафора, як один із основних тропів, відіграє важливу роль у створенні образності та емоційної насиченості тексту. Метафора – це літературознавче поняття, що засноване на вживанні слів, власне, у переносному значенні. Тобто метафора є перенесенням властивостей одного предмета на інший предмет за принципом їхньої певної подібності [14]. На стилістичному рівні метафори поділяються на номінативні, когнітивні й образні (Таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Класифікація метафор

Вид метафори	Визначення	Приклад з матеріалів статей The Economist
Номінативні метафори	Називають нові предмети або явища світу, використовуючи лексику, яка вже існує.	«Power vacuum» ✓ Метафорично позначається відсутність ефективної влади в певному регіоні. Первісне фізичне значення слова vacuum (порожнеча) у цьому випадку майже повністю нейтралізоване, що є характерною ознакою номінативної метафори.
Когнітивні метафори	Формуються, коли об’єкт отримує якість, властиву іншому об’єкту.	«Over the cliff?» ✓ American fiscal cliff — метафора руху, де економічні ризики уявляються як падіння з урвища.
Образні метафори	Найбільш експресивний вид метафори. Часто	«The sick man» ✓ Порівняння держави з хворою людиною. Це не буквальный опис

	використовується в заголовках і виконує прагматичну функцію — привернути увагу читача та задати оцінну рамку тексту.	фізичного стану, а перенесення властивостей хворого тіла на економіку як соціальний об'єкт. Така метафора сприймається як оцінне, емоційно забарвлене позначення стану речей у Японії, що має низький ріст, структурні проблеми та тривалу економічну стагнацію.
--	--	--

Джерела: [39], [36], [35]

Таким чином, аналіз культурно-специфічних реалій, іронії та метафор у публіцистичних текстах журналу The Economist підтверджує їхню значущість як інструментів концептуалізації та оцінювання сучасних суспільно-політичних і економічних явищ. Збереження цих елементів у перекладі є необхідною умовою досягнення комунікативної еквівалентності, що потребує застосування різноманітних перекладацьких прийомів. Саме ці аспекти стануть предметом детального аналізу в наступному розділі дослідження.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

The Economist є прикладом сучасного глобального медіадискурсу, що поєднує історичну тяглість, тематичну багатовекторність і жанрову різноманітність. Видання не лише інформує про ключові політичні, економічні

та технологічні процеси, а й пропонує їх комплексну інтерпретацію у широкому міжнародному контексті. Характерною рисою текстів журналу є висока концентрація термінології, культурно-специфічних реалій та алюзій, які виконують смислотворчу й оцінну функції. Поєднання аналітичної раціональності з метафоричністю, іронією та прихованою оцінкою формує особливий стиль *The Economist*, що забезпечує його впливовість, але водночас ускладнює інтерпретацію та переклад, вимагаючи збереження не лише змістової, а й стилістично-прагматичної еквівалентності.

Стилістичні засоби відіграють ключову роль у формуванні алюзивності текстів *The Economist*, забезпечуючи багаторівневу інтерпретацію змісту та його культурну насиченість. Лексичні засоби сприяють створенню образності та активізують асоціативне мислення читача, тоді як синтаксичні фігури — підсилюють експресивність і смислову напругу висловлювання. Особливе місце посідають фразеологічні одиниці, які акумулюють історичний і культурний досвід та слугують ефективним інструментом непрямого впливу. Взаємодія лексичних, синтаксичних і фразеологічних засобів дозволяє авторам *The Economist* передавати складні ідеї лаконічно й концептуально, роблячи текст інтелектуально насиченим, стилістично виразним і водночас доступним для читача.

Аналіз культурно-специфічних реалій, іронії та різних типів метафор у публіцистичному дискурсі дозволяє окреслити основні труднощі, з якими стикається перекладач під час роботи з текстами міжнародних видань. Особливості функціонування номінативних, когнітивних та образних метафор, а також алюзій і іронічних висловлювань зумовлюють необхідність застосування різних перекладацьких стратегій і прийомів.

З ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ АЛЮЗІЙ І КУЛЬТУРНИХ ПОСИЛАНЬ У СТАТТЯХ THE ECONOMIST

3.1. Стратегії та прийоми перекладу алюзій

У перекладознавстві виокремлюють кілька базових стратегій відтворення алюзій. Наприклад, Маслова В. А. виділяє три основних способи перекладу

алюзій: експлікативний (описовий), смислове модулювання, коли значення алюзійної одиниці розкривається з огляду на її семантичне значення (смисловий розвиток) та контекст; і «нульовий», тобто відсутність використання трансформаційних прийомів (іншими словами, цей прийом відштовхується або від дослівного перекладу, або від вилучення алюзії з тексту) [8, с.161].

Втім, не завжди алюзійну одиницю можна відтворити лише за допомогою трьох вище перелічених стратегій. Тому можна виокремити десять прийомів адаптації культурно-історичної інформації: транскрипція або транслітерація, дослівний переклад, модуляція, конкретизація, генералізація, функціональна заміна, експлікація (описовий переклад), вилучення, додавання та граматична заміна [41]. Розглянемо детальніше у Таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Прийоми перекладу алюзій

Назва	Опис	Приклади
Транскрипція (транслітерація)	Застосування цього прийому є доцільним насамперед у тих випадках, коли алюзія є загальновідомою для реципієнта або коли збереження автентичної форми має принципове значення для інтерпретації тексту. Разом із тим транскрипція не завжди забезпечує адекватне сприйняття алюзії, оскільки її сенс залишається імпліцитним і розрахованим на наявність відповідних фонових знань у читача.	«to meet one's Waterloo» перекладається як «це стало його Ватерлоо». Зберігається власна назва «Ватерлоо», тобто алюзія передається без втрати культурного коду.
Дослівний переклад (калькування)	Калькування передбачає буквальний переклад структурних компонентів алюзії.	«Economists are rethinking the numbers on inequality» —

	До цього прийому звертаються у випадках, коли образ, закладений в алюзії, має універсальний характер або вже є закріпленим у культурі мови перекладу. Калька дає змогу зберегти образність висловлювання та міжкультурні паралелі, однак ефективність такого перекладу значною мірою залежить від ступеня впізнаваності алюзійного джерела цільовою аудиторією.	калькування як основа для перекладу: «Економісти переосмислюють числові показники нерівності».
Модуляція	Модуляція – це спосіб перекладу з використанням незначних змін значення або змін точки сприйняття залежно від контексту. Модуляція – один із чотирьох видів так званого вільного (oblique/free) перекладу, до якого входять: транспозиція, модуляція, еквівалентність та адаптація	«Globalisation is dead and we need to invent a new world ...» — модуляція як основа для перекладу: «Глобалізація померла — потрібен новий світ».
Генералізація	Це лексична трансформація, внаслідок якої слово вузької семантики в оригіналі замінюється словом ширшої семантики.	«to meet one's Waterloo» перекладається як «зазнати поразки». Історична конкретика «Ватерлоо» замінюється загальним поняттям «поразка».

Вилучення	Цей прийом полягає у свідомому усуненні алюзії для оптимізації тексту, за умови, що алюзія не є ключовим елементом.	«to meet one's Waterloo» перекладається як «зазнати поразки». Історична конкретика «Ватерлоо» замінюється загальним поняттям «поразка». Алюзія повністю зникає, залишається лише змістовий компонент (факт поразки).
Граматична заміна	Цей прийом полягає у заміні граматичної форми або синтаксичної конструкції для адаптації алюзії до норм мови перекладу.	«to meet one's Waterloo» перекладається як «це стало його Ватерлоо» Тобто при перекладі з англійської мови, дана дієслівна конструкція може мати іменниковий варіант українською.

Джерела: [40, с.89],[23],[26],[33]

Крім зазначених у Таблиці 3.1 прийомів перекладу алюзій, виокремлюють також конкретизацію, функціональну заміну, експлікацію (описовий переклад) та додавання.

Конкретизація – це один з типів лексико-семантичних перетворень, що передбачає заміну лексичних одиниць вихідної мови з ширшим значенням на вужче в перекладацькій мові. Такий прийом звужує семантичне поле й зменшує ризик непорозуміння, однак вимагає збереження балансу між точністю та стилістичною доцільністю.

Функціональна заміна передбачає відтворення алюзії за допомогою культурно еквівалентної одиниці в мові перекладу. Її мета — зберегти

емоційний, оціночний або іронічний ефект, а не буквальне джерело натяку. Прийом є ефективним, коли оригінальна алюзія не викликає відповідних асоціацій у цільовій аудиторії, хоча може частково змінювати культурний контекст.

Експлікація (описовий переклад) полягає у поясненні прихованого змісту алюзії. Перекладач робить імпліцитну інформацію явною, що забезпечує адекватне розуміння, але знижує інтертекстуальність і образність висловлювання.

Додавання передбачає введення коротких уточнень чи пояснень для компенсації культурної дистанції. На відміну від експлікації, цей прийом не замінює алюзію, а доповнює її, зберігаючи первинну форму. Однак надмірні пояснення можуть порушити цілісність і ритм тексту.

Отже, аналіз прийомів перекладу алюзії свідчить, що жоден із них не є універсальним: транскрипція та калькування забезпечують збереження форми й інтертекстуальності, експлікація сприяє зрозумілості, функціональна заміна дозволяє відтворити прагматичний ефект, тоді як вилучення або генералізація можуть спрощувати текст, але водночас зменшувати його культурну насиченість.

3.2. Аналіз конкретних прикладів перекладу

У межах аналізу конкретних прикладів перекладу розглянемо уривок статті «Modern positional warfare and how to win in it» (у вигляді дев'ятисторінкового програмного есе в журналі The Economist) авторства Валерія Залужного (див. Додаток А.1 та А.2).

Текст оригіналу належить до військово-політичного аналітичного дискурсу. Йому властиві узагальнення геополітичного характеру, чітка позиція автора та логічно вибудована аргументація. Українська версія є не буквальним перекладом, а функціонально адекватним відтворенням змісту, у якому збережено основну ідею, авторську оцінку подій та стратегічну спрямованість тексту. Особливу увагу варто звернути на передачу алюзій і культурних

посилань, які в цій статті виконують важливу змістову функцію (див. Таблицю 3.2).

Таблиця 3.2 - Алюзії та культурні посилання в уривку статті «Modern positional warfare and how to win in it»

Англомовна версія	Переклад	Стратегія
the largest since the end of the Second World War	найбільшої з часів завершення Другої світової війни	Повна еквівалентність
russian great-power chauvinism multiplied by sick imperial ambitions	Російський великодержавний шовінізм, помножений на хворі імперські амбіції	Експресивна еквівалентність
Israel and the Gaza Strip, South and North Korea, Taiwan and China	Ізраїль та Сектор Гази, Південна та Північна Корея, Тайвань та Китай	Репрезентативна еквівалентність
armed confrontation between democratic and authoritarian political regimes	збройне протистояння демократичного і авторитарного політичних режимів	Еквівалентність зі збереженням дискурсивної моделі

Джерела: [30], [16]

Отже, історична алюзія на завершення Другої світової війни передана без змін. Вона використовується як орієнтир для порівняння сучасної безпекової ситуації з подіями після 1945 року. Оскільки ця історична подія є добре відомою як англомовному, так і українському читачеві, переклад не потребує додаткових пояснень. Збереження такої алюзії дозволяє підкреслити масштаб сучасної кризи та вписати її в ширший історичний контекст.

Ідеологічна алюзія на протистояння демократичних і авторитарних режимів також передана без змін. У тексті війна подається як конфлікт різних політичних систем і цінностей. Український переклад повністю зберігає цю опозицію, не змінюючи її змісту та акцентів. Завдяки цьому зберігається ідеологічна позиція автора та загальна логіка викладу.

Окремо слід відзначити перелік потенційних зон конфлікту — Ізраїль і Сектор Гази, Південна та Північна Корея, Тайвань і Китай. Ці приклади виконують роль геополітичних алюзій, оскільки натякають на можливість поширення глобальної нестабільності. У перекладі ці назви передані відповідно до норм української мови без додаткових пояснень, що свідчить про те, що перекладач розраховує на обізнаність читача з міжнародною ситуацією.

Емоційно забарвлені характеристики російської політики також мають алюзивний характер, оскільки пов'язані з історичним імперським дискурсом. У перекладі збережено експресивність і критичну тональність висловлювань. Перекладач не пом'якшує оцінки та не нейтралізує емоційність, що дозволяє повністю передати авторське ставлення до подій.

Якщо порівняти цей текст із класичними матеріалами журналу *The Economist*, можна помітити певні відмінності. У статтях алюзії часто мають прихований або іронічний характер і можуть містити культурні чи літературні натяки. У тексті Валерія Залужного алюзії є більш відкритими й прямими, без іронії. Проте спосіб їх передачі в перекладі подібний до того, що використовується в перекладах аналітичних матеріалів *The Economist*: зберігається складність змісту та не додаються зайві пояснення.

Таким чином, переклад статті можна вважати семантично та стилістично адекватним. Алюзії передані переважно шляхом прямого відтворення без культурної адаптації чи розширених коментарів. Це дозволяє зберегти ідеологічну рамку оригіналу та цілісність геополітичного дискурсу. У цілому переклад є функціонально рівноцінним оригіналу та точно передає історичні, політичні й культурні сенси тексту.

У межах аналізу розглянуто також статтю *The Economist* «A former French ambassador on the paradox unveiled by the war in Ukraine» (2022) та її український переклад (див. Додаток Б.1 та Б.2). Текст оригіналу належить до аналітичного політико-публіцистичного дискурсу з високим рівнем узагальнення та наявністю історико-політичних алюзій.

У вступному фрагменті «THE WAR in Ukraine has unveiled a paradox. On the one hand, it shows that the Western international order, created after the second world war and rebranded at the end of the cold war, is crumbling. On the other, the West has shown itself to be more cohesive and robust in its response than might have been expected. It is a paradox that Emmanuel Macron and Joe Biden probably discussed when they met in Washington this month» формулюється ключова теза: «The war in Ukraine has unveiled a paradox» [19]. У перекладі це передано як «Російська війна проти України викрила парадокс» [4]. В даному випадку зберігається пряма еквівалентність (paradox - парадокс), однак додавання уточнення «Російська війна проти України» є прикладом експлікації, що підсилює політичну конкретизацію. Історико-політична алюзія «the Western international order, created after the second world war and rebranded at the end of the cold war» перекладена як «західний міжнародний порядок, створений після Другої світової війни та переосмислений наприкінці холодної війни». В даному випадку збережено змістову структуру, однак rebranded відтворено як «переосмислений», що є модуляцією через стилістичну неприйнятність буквального відповідника.

Отже, переклад поєднує пряму еквівалентність, експлікацію та структурну відповідність. На відміну від уривку статті авторства Валерія Залужного, де алюзії є відкритими й декларативними, у The Economist вони мають концептуальний і прихований характер, що зумовлює більш гнучкі перекладацькі рішення.

3.3. Проблеми передачі алюзій та рекомендації щодо їх вирішення при перекладі матеріалів журналу The Economist

Як вже зазначалось, відтворення культурно маркованих одиниць у перекладі публіцистичних текстів становить складний багаторівневий процес, що передбачає взаємодію мовного, культурного й прагматичного чинників. Особливої складності ця проблема набуває під час перекладу матеріалів журналу The Economist, оскільки його тексти характеризуються високою інтелектуальною насиченістю, інтертекстуальністю та виразною іронічною

тональністю. Культурні посилання в таких текстах не є випадковими стилістичними елементами — вони формують концептуальну основу авторського висловлювання, слугують засобом оцінювання та способом впливу на читача.

Теоретичне підґрунтя цієї проблематики окреслюють Маслова Т. та Власюк Л., які наголошують, що «переклад англomовної алюзії українською мовою через призму культурологічного аспекту продовжує залишатися актуальною проблемою сучасної лінгвістики. Основною проблемою при перекладі є розбіжності в культурних цінностях та реаліях різних лінгвокультурологічних спільнот. Будь-який художній або публіцистичний текст відображає культурно-історичний досвід тієї культури, представником якої є його автор, при цьому інформація таких текстів, як правило, носить національно-специфічний характер, а отже відображає образну складову мови та картину світу певної лінгвокультурної спільноти» [42, с.160]. Зазначені положення безпосередньо стосуються перекладу матеріалів *The Economist*, адже в них репрезентовано специфічний британський соціокультурний досвід, який не завжди має прямі паралелі в українській мовній картині світу.

Однією з ключових проблем перекладу є асиметрія фонових знань між адресатом оригіналу та адресатом перекладу. Алюзії у публіцистиці англomовного світу часто спираються на знання історичних подій, політичних традицій, літературного канону або суспільних дискусій, які для української аудиторії можуть не бути достатньо актуалізованими. У такій ситуації буквальне відтворення мовної форми не гарантує адекватного сприйняття змісту, оскільки втрачається інтертекстуальний підтекст і знижується прагматичний ефект. Таким чином, перекладачеві доводиться долати не лише мовний, а й культурний бар'єр, забезпечуючи співвіднесення різних картин світу.

Іншою суттєвою проблемою є передача оцінки та іронії. У текстах аналітичної журналістики алюзії нерідко виконують функцію прихованої критики або сатиричного коментаря. Якщо переклад обмежується формальною

відповідністю, він може нівелювати емоційно-експресивний компонент, що є важливим для інтерпретації авторської позиції. Особливо це стосується заголовків, де алюзія поєднується з грою слів і семантичною компресією. Втрата іронічного відтінку призводить до зниження стилістичної виразності тексту та зміни його тональності, що суперечить прагматичній настанові оригіналу.

Проблематичним також є випадок відсутності прямих культурних відповідників у мові перекладу. Назви політичних інституцій, соціальні явища чи історичні феномени можуть не мати аналогів в українській культурній традиції. У таких ситуаціях перекладач змушений обирати між збереженням автентичності та забезпеченням зрозумілості. Надмірна адаптація здатна спотворити культурну специфіку оригіналу, тоді як буквальне відтворення — ускладнити сприйняття тексту та знизити його комунікативну ефективність.

Окрему складність становить збереження стилістичної цілісності перекладу. Аналітичний стиль *The Economist* вирізняється лаконічністю, логічною чіткістю та ритмічністю викладу. Додавання розгорнутих пояснень або коментарів може порушити композиційну структуру тексту, знизити його динаміку та інтелектуальну напруженість. Отже, перекладач повинен прагнути до мінімального втручання в текстову тканину, водночас забезпечуючи необхідний рівень інформативності.

Розв'язання зазначених проблем можливе за умови застосування функціонально-прагматичного підходу. Передусім перекладачеві слід визначити роль культурно маркованої одиниці в конкретному контексті: чи є вона ключовим смисловим елементом, чи виконує допоміжну стилістичну функцію. Від цього залежить вибір перекладацької стратегії. Якщо алюзія має суттєве значення для розуміння авторської інтенції, доцільним може бути часткове розгортання змісту або інтеграція уточнювального компонента в структуру речення. Якщо ж основне навантаження припадає на стилістичний ефект, пріоритетом стає збереження тональності й емоційного впливу, навіть якщо це потребує трансформації форми.

Ефективним засобом подолання втрат є також компенсація, коли експресивний або іронічний ефект переноситься на інший мовний рівень. Такий прийом дозволяє зберегти загальний прагматичний баланс тексту. Водночас перекладачеві необхідно враховувати адресата перекладу та рівень його культурної компетентності, щоб забезпечити оптимальне співвідношення між автентичністю та зрозумілістю.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У Розділу 3 розглянуто стратегії та прийоми перекладу алюзій (транскрипція, калькування, модуляція, генералізація, конкретизація, функціональна заміна, експлікація, додавання, вилучення та граматична заміна), що демонструють різні способи збереження або адаптації інтертекстуального змісту залежно від комунікативного завдання перекладу. Жоден із прийомів не є

універсальним, оскільки вибір перекладацької стратегії зумовлюється типом алюзії, її культурною маркованістю, жанром тексту та рівнем фонових знань цільової аудиторії. Стратегії формального відтворення (транскрипція, калькування) сприяють збереженню культурного коду та міжтекстових зв'язків, проте можуть ускладнювати сприйняття. Натомість адаптивні прийоми (експлікація, функціональна заміна, додавання) забезпечують зрозумілість і прагматичну адекватність, але іноді послаблюють образність і стилістичну насиченість тексту.

Проаналізований переклад статті «Modern positional warfare and how to win in it» авторства Валерія Залужного є функціонально адекватним і відповідає вимогам перекладу аналітичного військово-політичного дискурсу. У тексті збережено основні змістові домінанти, авторську позицію та логіку аргументації, що забезпечує повноцінне відтворення комунікативного наміру оригіналу. Алюзії та культурні посилання передані без спрощення або редукції, переважно шляхом прямої еквівалентності. Історичні, ідеологічні та геополітичні маркери збережено в повному обсязі, що дозволяє підтримати інтелектуальний рівень тексту та його аналітичну глибину. Відсутність додаткових пояснень або адаптацій свідчить про орієнтацію перекладу на підготовленого читача та про прагнення зберегти дискурсивну цілісність оригіналу. Переклад можна кваліфікувати як семантично точний, стилістично вмотивований і прагматично виправданий. Він відтворює не лише фактичний зміст, а й ідеологічну рамку та культурний контекст тексту, що є визначальним для якісного перекладу аналітичних матеріалів журналу *The Economist*. У межах аналізу розглянуто також уривок статті *The Economist* «A former French ambassador on the paradox unveiled by the war in Ukraine» (2022) та її український переклад.

Зазвичай, основні труднощі передачі алюзій і культурних посилань у перекладі матеріалів *The Economist* пов'язані з асиметрією фонових знань, відсутністю прямих культурних відповідників, необхідністю збереження іронії, а також підтриманням стилістичної цілісності аналітичного тексту. Ефективне

розв'язання цих проблем можливе за умови застосування функціонально-прагматичного підходу, що передбачає визначення ролі алюзії в конкретному контексті та добір адекватної перекладацької стратегії — від збереження форми до адаптації чи компенсації. Перекладач має забезпечити баланс між автентичністю оригіналу та зрозумілістю для цільової аудиторії, мінімізуючи смислові й стилістичні втрати.

Таким чином, адекватний переклад алюзій у публіцистичному дискурсі можливий лише за умови поєднання мовної точності, культурної чутливості та стратегічної гнучкості, що дозволяє зберегти інтелектуальну насиченість, іронічну тональність і прагматичний потенціал тексту.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було комплексно проаналізовано природу алюзій і культурних посилянь, їхню роль у публіцистичному дискурсі та специфіку передачі в перекладі. Встановлено, що алюзія є важливим механізмом інтертекстуальності, який забезпечує багаторівневість тексту, активізує фонові знання читача та формує додаткові смислові й оцінні відтінки.

Культурні посилання, своєю чергою, відображають спільний історичний і соціокультурний досвід мовної спільноти та виступають інструментом конденсації складних концептів у стислу мовну форму. Таким чином, обидва явища є невід'ємними складниками інтелектуально насиченого публіцистичного тексту.

Теоретичний аналіз дозволив визначити типологічне розмаїття алюзій та окреслити їхні основні функції — атрактивну, референтну, апелятивну, фатичну, емотивну й оцінну. У межах публіцистичного дискурсу алюзії не лише прикрашають текст, а й формують його концептуальну глибину, допомагають авторові вибудовувати аргументацію та встановлювати діалог із читачем. Вони можуть виступати маркерами ідеологічної позиції, історичної пам'яті або культурної ідентичності.

Дослідження матеріалів журналу *The Economist* показало, що це видання характеризується високим рівнем алюзивності, поєднанням аналітичності з іронією та метафоричністю, а також широким використанням культурно-специфічних реалій. Така стилістика зумовлює підвищені вимоги до перекладача, який має забезпечити не лише точність змісту, а й відтворення прагматичного потенціалу тексту, його інтелектуальної насиченості та авторської інтонації.

Практичний аналіз перекладу уривку статті «Modern positional warfare and how to win in it» авторства Валерія Залужного засвідчив, що ефективна передача алюзій можлива за умови застосування гнучких перекладацьких стратегій. У дослідженому тексті історичні, ідеологічні та геополітичні алюзії передані переважно шляхом прямої еквівалентності, без редукції або надмірної адаптації. Це дозволило зберегти концептуальну рамку оригіналу, підтримати його аргументовану структуру та забезпечити дискурсивну цілісність перекладу. У межах аналізу розглянуто також уривок статті *The Economist* «A former French ambassador on the paradox unveiled by the war in Ukraine» (2022) та її український переклад, котрий поєднує пряму еквівалентність, експлікацію та структурну відповідність. На відміну від уривку статті авторства Валерія Залужного, де

алюзії є відкритими й декларативними, у The Economist вони мають концептуальний і прихований характер, що зумовлює більш гнучкі перекладацькі рішення.

Водночас, переклад алюзій завжди пов'язаний із певними труднощами, зокрема з асиметрією фонових знань, відсутністю повних культурних відповідників і необхідністю передати іронічні чи імпліцитні сенси. Успішне розв'язання цих проблем можливе лише за умови поєднання мовної точності, культурної обізнаності та стратегічної гнучкості перекладача. Вибір конкретного прийому має ґрунтуватися на функції алюзії в тексті та на комунікативній меті перекладу.

Отже, адекватний переклад алюзій і культурних посилань у публіцистичних текстах є складним і багаторівневим процесом, який передбачає глибоке розуміння як мовних, так і культурних чинників. Збереження інтелектуальної насиченості, ідеологічної рамки та прагматичної спрямованості тексту виступає головною умовою якісного перекладу аналітичних матеріалів. Проведене дослідження підтверджує, що функціонально-прагматичний підхід є найбільш ефективним у роботі з алюзивними структурами й може слугувати методологічною основою для подальших перекладознавчих студій у сфері медіадискурсу.

РЕЗЮМЕ

Курсова робота присвячена дослідженню особливостей передачі алюзій та культурних посилань у перекладі статей журналу The Economist українською мовою. Метою роботи є виявлення специфіки функціонування алюзій і культурно маркованих елементів у публіцистичному дискурсі видання та визначення найбільш ефективних перекладацьких стратегій і прийомів їх

відтворення з урахуванням змістових, стилістичних і прагматичних характеристик тексту. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі англomовних аналітичних медіа у формуванні глобального інформаційного простору та підвищеним інтересом української аудиторії до матеріалів провідних міжнародних видань. Тексти журналу *The Economist* відзначаються високим рівнем інтертекстуальності, насиченістю історичними, політичними, літературними й біблійними алюзіями, що створює значні труднощі для перекладача та потребує глибокого культурного й контекстуального аналізу.

У роботі застосовано теоретичний, описовий, контекстуальний, зіставний і перекладознавчий методи. У теоретичній частині роботи розглянуто поняття алюзії та культурного посилання в лінгвістиці та перекладознавстві, охарактеризовано їх основні різновиди, а також визначено функції алюзій у публіцистичному дискурсі. Проаналізовано тематичні та жанрові особливості матеріалів журналу *The Economist*, мовні й стилістичні засоби створення алюзивності, роль культурно-специфічних реалій, метафор та іронії в структурі тексту. У практичній частині здійснено перекладацький аналіз конкретних прикладів передачі алюзій і культурних посилань в українських перекладах статей журналу. Виявлено використання таких стратегій і прийомів, як транскрипція, калькування, описовий переклад, адаптація та компенсація. Дослідження показало, що адекватна передача алюзій потребує не лише мовної точності, а й урахування культурного фону цільової аудиторії, збереження інтертекстуальних зв'язків і прагматичного потенціалу оригіналу.

Ключові слова: алюзія, переклад, перекладацькі стратегії, інтертекстуальність, культурна адаптація, *The Economist*.

ABSTRACT

This course paper is devoted to researching the peculiarities of conveying allusions and cultural references in the Ukrainian translation of articles from *The Economist* magazine. The aim of the work is to identify the specifics of the functioning of allusions and culturally marked elements in the journalistic discourse of the publication and to determine the most effective translation strategies and

techniques for their reproduction, taking into account the content, stylistic, and pragmatic characteristics of the text. The relevance of the study is due to the growing role of English-language analytical media in shaping the global information space and the increased interest of the Ukrainian audience in materials from leading international publications. The texts of *The Economist* magazine are characterized by a high level of intertextuality and a wealth of historical, political, literary, and biblical allusions, which creates significant difficulties for the translator and requires in-depth cultural and contextual analysis.

The work uses theoretical, descriptive, contextual, comparative, and translation studies methods. The theoretical part of the work examines the concepts of allusion and cultural reference in linguistics and translation studies, characterizes their main types, and defines the functions of allusions in journalistic discourse. The thematic and genre features of *The Economist* magazine are analyzed, as well as the linguistic and stylistic means of creating allusiveness and the role of culturally specific realities, metaphors, and irony in the structure of the text.

The practical part of the study provides a translation analysis of specific examples of allusions and cultural references in Ukrainian translations of journal articles. The use of such strategies and techniques as transcription, calquing, descriptive translation, adaptation, and compensation was identified. The study showed that adequate transmission of allusions requires not only linguistic accuracy, but also consideration of the cultural background of the target audience, preservation of intertextual links, and pragmatic potential of the original.

Keywords: allusion, translation, translation strategies, intertextuality, cultural adaptation, *The Economist*.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алюзія в літературі: значення, приклади та вплив на читача // 21000.com.ua. URL: <https://21000.com.ua/alyuziya-v-literaturi-znachennya-pryklady-ta-vplyv-na-chytacha/> (дата звернення: 26.12.2025).

2. Алюзія у романі Річарда Адамса «Watership Down» // Carpathian National University Repository. URL: <https://lib-repo.pnu.edu.ua/handle/123456789/4950> (дата звернення: 28.12.2025).
3. Біблійні алюзії англomовного медіадискурсу США та способи їх перекладу українською мовою // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологія. 2018. № 2 (69). С. 174–176. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/1681> (дата звернення: 14.11.2025).
4. Війна Росії в Україні виявила парадокс, який Захід має розв'язати – The Economist. Texty.org.ua – статті та журналістика даних для людей – Тексти.org.ua. URL: <https://texty.org.ua/fragments/108445/vijna-rosiyi-v-ukrayini-vyyavyla-parado-ks-yakyj-zahid-maye-rozvyazaty-the-economist/> (дата звернення: 05.05.2026).
5. Дроботенко В. Ю. Віддзеркалення одвічних сфер людського життя у фразеології різноструктурних мов (української, англійської, іспанської) // Закарпатські філологічні студії. 2024. Т. 1, вип. 33. С. 145–149. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/33/part_1/27.pdf (дата звернення: 19.01.2026).
6. Еліпсис // Tvory.net.ua : теорія літератури. URL: https://tvory.net.ua/ukrainska_literatura/lib2/teoriya_literatury/57.html (дата звернення: 19.01.2026).
7. Крапива Ю. В. Алюзія в публіцистичному тексті (на матеріалі журнальних статей українського інтернет-видання «Політика і культура») // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія». 2015. № 71 (1127). С. 16–19. URL: <https://periodicals.karazin.ua/philology/article/view/1796> (дата звернення: 14.01.2026).
8. Маслова В. А. Лінгвокультурологія : монографія. Харків, 2001. 208 с.

9. Соловей Е. С. Іронія // Енциклопедія Сучасної України. Т. 11. URL: <https://esu.com.ua/article-12622> (дата звернення: 22.01.2026).
10. Стежко Ю. Г. Алюзія в публіцистиці як засіб реалізації наративів // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2023. № 59. С. 62–65.
11. Тютенко А. А. Структура і функції алюзії у пресі Німеччини, Австрії та Швейцарії : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2000. 20 с.
12. Що таке алюзія? Чи використовує цей стилістичний прийом І. Котляревський в «Енеїді»? : відповідь на контрольне запитання // УкрЛіб : бібліотека української літератури. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/answers/printit.php?tid=11462> (дата звернення: 24.12.2025).
13. Що таке епітети? // Dovidka.biz.ua. URL: <https://dovidka.biz.ua/shho-take-epiteti/> (дата звернення: 18.01.2026).
14. Що таке метафора? // Dovidka.biz.ua. URL: <https://dovidka.biz.ua/shho-take-metafora/> (дата звернення: 22.01.2026).
15. Що таке синекдоха? // Майдан Моніторинг. URL: <https://maidan.org.ua/arch/hum/1243260601.html> (дата звернення: 19.01.2026).
16. Як Україні перемогти у позиційній війні: повний переклад програмного есе Залужного в The Economist // NV. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/ese-zaluzhnogo-v-the-economist-povniy-pereklad-i-tekst-onlayn-novini-ukrajini-50365188.html> (дата звернення: 20.02.2026).
17. Ярема О. Типологія і функції алюзій // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2014. № 12. С. 111–113.
18. A delicate balance // The Economist. 2016. September 15. URL: <https://www.economist.com/special-report/2016/09/15/a-delicate-balance> (date of access: 16.01.2026).

19. A former French ambassador on the paradox unveiled by the war in Ukraine // The Economist. 2022. December 07. URL: <https://www.economist.com/by-invitation/2022/12/07/a-former-french-ambassador-on-the-paradox-unveiled-by-the-war-in-ukraine> (date of access: 05.05.2026).
20. Bite the bullet // The Economist. 2011. January 13. URL: <https://www.economist.com/briefing/2011/01/13/bite-the-bullet> (date of access: 21.01.2026).
21. China and America are racing to develop the best AI. But who is ahead in using it? // The Economist. 2025. April 3. URL: <https://www.economist.com/business/2025/04/03/china-and-america-are-racing-to-develop-the-best-ai-but-who-is-ahead-in-using-it> (date of access: 17.01.2026).
22. China is using America's own trade weapons to beat it // The Economist. 2025. October 23. URL: <https://www.economist.com/briefing/2025/10/23/china-is-using-americas-own-trade-weapons-to-beat-it> (date of access: 19.01.2026).
23. Economists are rethinking the numbers on inequality // The Economist. 2019. November 29. URL: <https://www.economist.com/briefing/2019/11/29/economists-are-rethinking-the-numbers-on-inequality> (date of access: 13.02.2026).
24. Engelhardt T. America Isn't 'Back.' Here's Why // The Nation. 2021. July 1. URL: <https://www.thenation.com/article/world/america-isnt-back/> (date of access: 14.01.2026).
25. Five financial trends that 2022 killed // The Economist. 2022. December 21. URL: <https://www.economist.com/finance-and-economics/2022/12/21/five-financial-trends-that-2022-killed> (date of access: 18.01.2026).
26. Globalisation is dead and we need to invent a new world order // The Economist. 2019. June 28. URL:

- <https://www.economist.com/open-future/2019/06/28/globalisation-is-dead-and-we-need-to-invent-a-new-world-order> (date of access: 13.02.2026).
27. How to solve southern Italy's unemployment problem // The Economist. 2019. March 28. URL: <https://www.economist.com/finance-and-economics/2019/03/28/how-to-solve-southern-italys-unemployment-problem> (date of access: 16.01.2026).
28. In Donald Trump's world, the strong take what they can // The Economist. 2026. January 8. URL: <https://www.economist.com/leaders/2026/01/08/in-donald-trumps-world-the-strong-take-what-they-can> (date of access: 16.01.2026).
29. Inflation: to care or not to care? // The Economist. 2008. June 2. URL: <https://www.economist.com/free-exchange/2008/06/02/inflation-to-care-or-not-to-care> (date of access: 19.01.2026).
30. Infographics // The Economist. URL: https://infographics.economist.com/2023/ExternalContent/ZALUZHNYI_FULL_VERSION.pdf (дата звернення: 20.02.2026).
31. International Scientific Conference Science in the Modern World: Prospects and Directions of Development : conference proceedings, May 17–18, 2024. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. 100 p. URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10769/Science%20in%20the%20modern%20world_2024.pdf?sequence=1&isAllowed=y (date of access: 18.01.2026).
32. Is Britain's net-zero push to blame for its high energy prices? // The Economist. 2025. July 31. URL: <https://www.economist.com/britain/2025/07/31/is-britains-net-zero-push-to-blame-for-its-high-energy-prices> (date of access: 14.01.2026).
33. Meeting their Waterloo // The Economist. 2015. June 16. URL: <https://www.economist.com/1843/2015/06/16/meeting-their-waterloo> (date of access: 13.02.2026).

34. Mission accomplished for Netanyahu? // The Economist. 2025. June 22. URL: <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2025/06/22/mission-accomplished-for-netanyahu> (date of access: 22.01.2026).
35. Over the cliff? // The Economist. 2012. December 15. URL: <https://www.economist.com/leaders/2012/12/15/over-the-cliff> (date of access: 22.01.2026).
36. Power vacuum // The Economist. 2012. December 8. URL: <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2012/12/08/power-vacuum> (date of access: 22.01.2026).
37. The Economist Group: About us // The Economist Group. URL: <https://www.economistgroup.com/about-us> (date of access: 14.01.2026).
38. The parable of the supermarket self-checkout // The Economist. 2026. January 15. URL: <https://www.economist.com/business/2026/01/15/the-parable-of-the-supermarket-self-checkout> (date of access: 19.01.2026).
39. The sick man // The Economist. 2010. August 19. URL: <https://www.economist.com/free-exchange/2010/08/19/the-sick-man> (date of access: 22.01.2026).
40. Vinay J.-P., Darbelnet J. Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation / transl. and ed. by J. C. Sager, M.-J. Hamel. Amsterdam ; Philadelphia, 1995. P. 89–90.
41. Vlasiuk L. Features of Allusion Translation: Linguocultural Aspect // Academia.edu. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/61_2023/part_2/26.pdf (date of access: 14.11.2025).
42. Where else in the world celebrates Thanksgiving? // The Economist. 2021. November 25. URL: <https://www.economist.com/the-economist-explains/2021/11/25/where-else-in-the-world-celebrates-thanksgiving> (date of access: 22.01.2026).

MODERN POSITIONAL WARFARE AND HOW TO WIN IN IT

Valerii Zaluzhnyi

Commander-in-Chief of the Armed Forces of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Having launched the large-scale armed aggression against Ukraine on February 24, 2022, the Russian Federation provoked the beginning of an unprecedented global security crisis, the largest since the end of the Second World War. Russian great-power chauvinism multiplied by sick imperial ambitions gradually turns the military conflict it began in the centre of Europe into an armed confrontation between democratic and authoritarian political regimes with the prospect of its spread to other regions of the planet with similar geopolitical models (Israel and the Gaza Strip, South and North Korea, Taiwan and China, etc.). The insufficient effectiveness of the existing global political regulatory mechanisms, primarily the UN and the OSCE, leaves Ukraine no choice but to restore its territorial integrity after the large-scale armed aggression within the internationally recognized borders of 1991, exclusively by military force, in which its Armed Forces (AF) play a decisive role.

Having entered the war with a stronger enemy, which has a lot of weapons and a much greater mobilization capabilities, Ukraine was not only able to stop it, but also to conduct a successful counteroffensive in 2022 and stave the enemy off along many axes. The people of Ukraine have demonstrated their willingness not in words, but in deeds to lay down their soul and body for their freedom. However, due to many subjective and objective reasons, the war at the present stage is gradually moving to a positional form, a way out of which in the historical retrospect has always been difficult for both the Armed Forces and the state as a whole. At the same time, the prolongation of a war, as a rule, in most cases, is beneficial to one of the parties to the conflict. In our particular case, it is the Russian Federation, as it gives it the opportunity to reconstitute and build up its military power. Therefore, the issues of understanding the causes of such a situation, finding possible ways out of it and

changing the nature and course of this war in favour of Ukraine are of particular relevance in modern conditions.

An analysis of the current situation in which the Armed Forces of Ukraine and other components of the state Defence Forces are placed shows that in order to find a way out of the positional form of warfare, it is necessary to: gain air superiority; breach mine barriers in depth; increase the effectiveness of counter-battery; create and train the necessary reserves; build up electronic warfare (EW) capabilities. Therefore, the determination of the reasons for the transition of hostilities to the positional form and the search for possible ways out of this situation should obviously be carried out according to these main components. It should be noted that the above-mentioned components in no way level the role and place of missiles and ammunition, artillery systems, missile systems, electronic warfare, other types of weapons and equipment provided by partners. They only complement them in the context of increasing the capabilities of the Defence Forces through new technological solutions and innovative approaches on a way out of the positional crisis on the line of contact...

Джерело:[31]

ДОДАТОК А.2

Сучасна позиційна війна та як у ній перемогти

Валерій Залужний

Головнокомандувач Збройних Сил України

Розпочавши широкомасштабну збройну агресію проти України 24 лютого 2022 р., Російська Федерація спровокувала початок безпрецедентної світової безпекової кризи, найбільшої з часів завершення Другої світової війни. Російський великодержавний шовінізм, помножений на хворі імперські амбіції, поступово перетворює розпочатий нею в центрі Європи воєнний конфлікт у збройне протистояння демократичного і авторитарного політичних режимів із перспективою його поширення й на інші регіони планети, побудовані за подібними геополітичними моделями (Ізраїль та Сектор Гази, Південна та Північна Корея, Тайвань та Китай тощо). Недостатня дієвість існуючих світових політичних регуляторних механізмів, у першу чергу ООН та ОБСЄ, не залишає Україні іншого вибору, аніж поновлення її територіальної цілісності після широкомасштабної збройної агресії в межах міжнародно визнаних кордонів 1991 р. винятково військовою силою, вирішальну роль в якій відіграють її збройні сили.

Вступивши у війну з більш потужним противником, у якого чимало зброї й значно більший мобілізаційний потенціал, Україна не лише змогла його зупинити, а й здійснити у 2022 році вдалий контрнаступ та відкинути противника на багатьох напрямках. Народ України продемонстрував свою готовність не на словах, а на ділі покласти душу й тіло за свою свободу. Однак із багатьох суб'єктивних та об'єктивних причин війна на нинішньому етапі поступово переходить до позиційної форми, вихід з якої в історичній ретроспективі завжди був складним як для Збройних Сил України (ЗС України), так і для держави в цілому. При цьому затягування війни, як правило, здебільшого є вигідним одній зі сторін конфлікту. У нашому конкретному

випадку — Російській Федерації, оскільки це надає їй можливість відновлювати та нарощувати свою воєнну могутність. Тому особливої актуальності у сучасних умовах набувають питання, що стосуються усвідомлення причин виникнення такої ситуації, пошуку можливих шляхів виходу з неї та зміни характеру й перебігу цієї війни на користь України.

Аналіз ситуації, в якій перебувають нині ЗС України й інші складові сил оборони держави, свідчить про те, що для відходу від позиційної форми ведення воєнних дій необхідно:

завоювання переваги у повітрі;

подолання глибокоешелонованої системи мінно-вибухових загороджень (МВЗ);

підвищення ефективності контрбатарейної боротьби (КББ);

створення та підготовка необхідних резервів;

нарощування спроможностей радіоелектронної боротьби (РЕБ).

Тому визначення причин переходу воєнних дій до позиційної форми та пошук можливих шляхів виходу з цієї ситуації, очевидно, потрібно здійснювати саме за цими основними складовими. Слід зауважити, що означені вище складові жодним чином не нівелюють роль та місце ракет і боєприпасів, артилерійських систем, ракетних комплексів, засобів РЕБ, інших зразків озброєння та військової техніки, які надають партнери. Вони лише доповнюють їх у контексті нарощення спроможностей сил оборони завдяки новим технологічним рішенням та інноваційним підходам на шляху виходу з позиційної кризи на лінії зіткнення...

Джерело: [17]

ДОДАТОК Б

ДОДАТОК Б.1

A former French ambassador on the paradox unveiled by the war in Ukraine
07 December 2022

THE WAR in Ukraine has unveiled a paradox. On the one hand, it shows that the Western international order, created after the second world war and rebranded at the end of the cold war, is crumbling. On the other, the West has shown itself to be more cohesive and robust in its response than might have been expected. It is a paradox that Emmanuel Macron and Joe Biden probably discussed when they met in Washington this month.

Джерело: [20]

ДОДАТОК Б.2

Війна Росії в Україні виявила парадокс, який Захід має розв'язати – The
Economist
2022-12-09

Російська війна проти України викрила парадокс. З одного боку, вона показала, що західний міжнародний порядок, створений після Другої світової війни та переосмислений наприкінці холодної війни, невпинно руйнується. З іншого – Захід виявився більш згуртованим і стійким у своїй реакції, ніж можна було очікувати. Про це в статті для The Economist пише спеціальний радник аналітичного центру Institut Montaigne і колишній посол Франції у Сирії Мішель Дюкло.

Джерело: [4]